

Hämeenlinnan puolisuljettu – puoliavoin muistiasumisen malli

Meikä asuu missä haluaa –
ikäntyneiden asumisen hanke

HÄMEENLINNAN
KAUPUNKI

Orientaatio:

Muistioireisten asumisen kehitys Suomessa

- Välimuotoisen asumisen määrittelyssä vuonna 2009 muistioireisten ryhmäasuminen luettiin kuuluvaksi välimuotoisen asumisen piiriin.
 - Muistioireisille henkilöille tarkoitettua asumista on Suomessa kehitetty Hollannin Hogewayn mallia jäljitellen. Tällöin tavoitteena on suljettu, mutta normaalia elämää mahdollistava asuinalue.
 - Hämeenlinnassa Iittalan Hyvinvointikeskukseen, sauvolaan luotiin rakennuksen sisällä toteutuva osittain avoin, osittain suljettu muistiasumisen malli, joka mahdollistaa liikkumista ja passiivista osallistumista hyvinvointikeskuksen sisätiloissa.
-
- Suomessa muistioireisten määrät tulevat lisääntymään seuraavina vuosina huikeasti ikääntyneiden määrän kasvaessa
 - Yli 65 vuotta täyttäneiden ryhmässä 32 %:lla arvioidaan olevan muistioireita

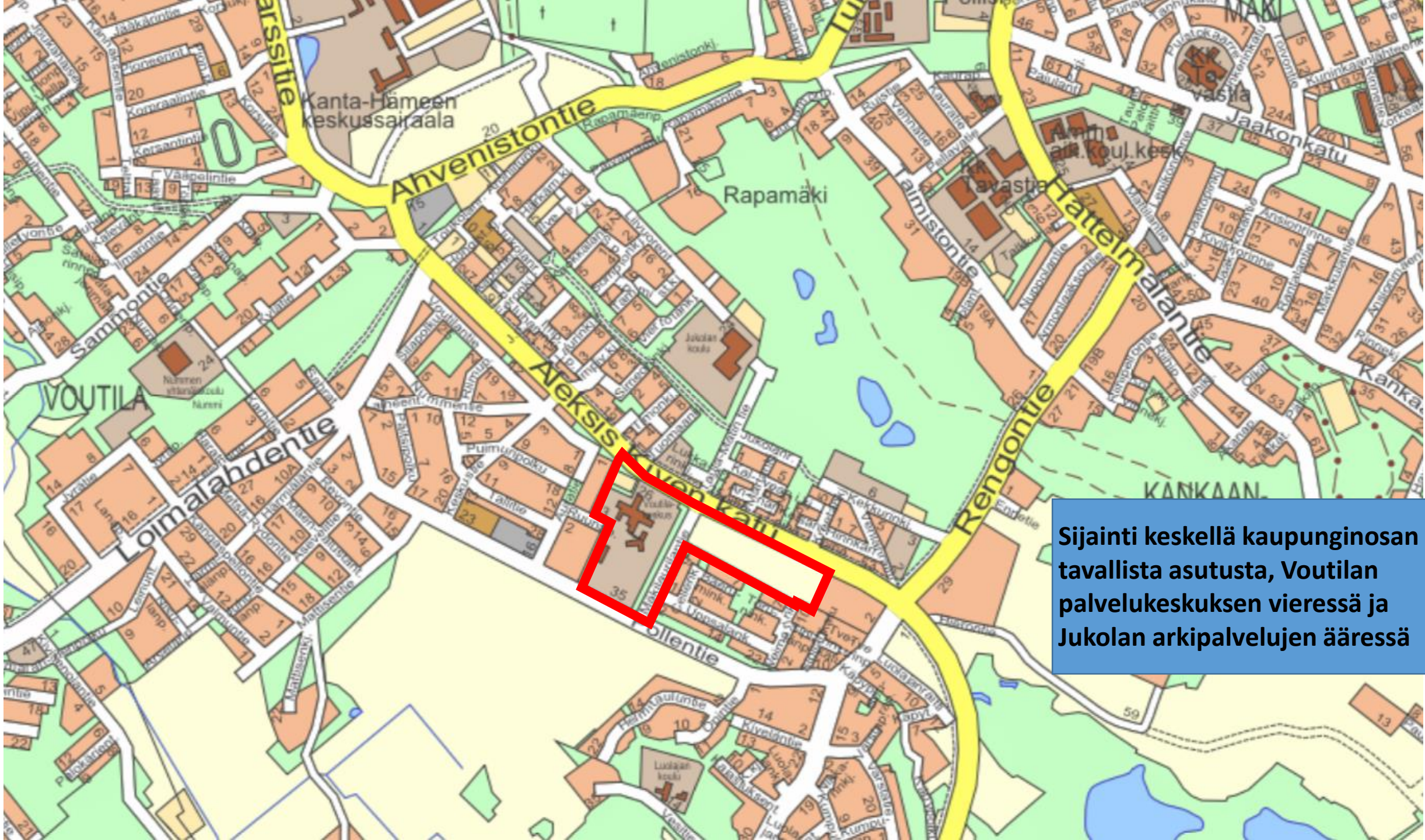
- Ikä- ja muistiystävällisyyttä voidaan edistää suunnittelulla, joka kohdistuu asuntoon, asuinrakennukseen, pihaan sekä asuinalueeseen.
- Huomioitavia asioita: fyysisen ympäristön turvallisuus, hahmotettavuus, ohjaavuus ja informatiivisuus sekä liikkumisen mahdollisuus ja houkuttelevuus.

Hyvä tutustua:

- Ikä- ja muistiystävällisyyden arvioinnissa voidaan käyttää WHO:n Ikäystävälliset kaupungit - projektissa syntynyttä tarkistuslistaa. Ikä- ja muistiystävälliset asuinalueet ovat osa sosiaalisesti kestävästä kaupunkikehityksestä, jotka palvelevat ikääntyvien lisäksi laajemmin kaikkia asukasryhmiä. (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162050/YM_2020_2.pdf, liite 2)
- Pohjavirta on tehnyt muistisairaiden asumiseen liittyvän kartoituksen, jossa selvitettiin sairastuneiden ja heidän kanssaan toimivien asumisnäkökantoja: <https://www.kotipirttiry.fi/wp-content/uploads/2022/01/Muistisairaiden-asumistoiveet-2021.pdf>
- Muistiliitto tarjoaa monipuolista tietoa muistiystävällisen asumisen ja ympäristön kehittämiseen: [Muistiystävällinen ympäristö ja turvallisuus :: Muistiliitto](#)
- Monimuotoista integroitua asumista muistisairaille: Verma Ira (toim.) Aalto yliopisto 2022. Hankkeen tavoitteena oli etsiä integroivia, monimuotoisia ja yhteisöllisiä asumisratkaisuja muistisairaille monipuolistaen asumisratkaisujen tarjontaa. <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/115571/isbn9789526408620.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hämeenlinnan puoliavoin – puolisoljettu muistiasumisen malli

- Seuraavissa dioissa on esitelty, miten Sauvolan konseptia on kehitetty eteenpäin
- Esittely alkaa karttakuvalla, jolla tuodaan esiin suunnitellun paikan keskeinen sijainti osana kaupunginosan elämää
- Sen jälkeen esitellään rakennuksen malli ja keskeiset kehittämisen elementit: rakennuksen ja pihan toimintaympäristö

Sijainti keskellä kaupunginosan tavallista asutusta, Voutilan palvelukeskuksen vieressä ja Jukolan arkipalvelujen ääressä

Puoliavoimen – puolisoljetun muistiasumisen speksit

Voutila-keskuksen tontti ja rakentamisen mahdollisuudet

- Tontti -> kahdeksikko: ensimmäinen silmukkapallo lähellä Vokea yhdistyksen Kanta-Voutilaan ja toinen silmukkapallo (rakennetaan myöhemmin) lähemmäksi tietä
 - Tontin asemakaava
 - Vanha rakennus suojeltu
 - Rakennusten mallit ja korkeus (kerrosluku)
 - Rakentaminen ja sen määrä
 - Rakennusoikeuden (18 000 uutta neliötä) mukaan asuntoja voidaan rakentaa alueelle noin 300 kpl ja asukkaita noin 500 henkilöä (asunnossa keskimäärin 1,5 asukasta)
 - Pihaoleskelualueet ja parkkipaikat -> tontin käyttöä määrittelevät asiat

Rakennuksen ja pihan toimintaympäristö: (seuraavat diat)

1. Asuminen ja asunnot
2. Liikkuminen sisällä ja ulkona
3. Yhteisöllisyys
4. Teknologia (apuväline-, hyvinvointiseuranta ja kulunvalvonta)
 - > **Turvallisuus muistiasiakkaan näkökulmasta** - Miten toteutetaan osittain avoin-osittain suljettu asuin- ja elinympäristö turvallisuus huomioiden
5. Palvelut

2. Liikkuminen sisällä ja ulkona sekä alueelta ulos

- Tilasuunnittelu sisällä ja ulkona kutsuu liikkumaan ja ohjaa eteenpäin
- Yhdyskäytävät -> tukeutuminen Voutilan palvelukeskukseen
- Piha-alueet helposti hahmotettavissa
- Pihat: suljettu (kahdeksikon sisäpiha) ja avoin (Voutilan pihapiiriin ja kävelyreitistöihin)
- Liikkuminen suljetussa pihassa (kahdeksikon sisäpihat): osittain suljettu/pehmeät muurit, kiertomahdollisuudet -> ei suljettuja ovia
- Lähiympäristön reitistöt esteettömiä (aistit, opasteet, talvikunnossapito + penkit)
- Osana laajempaa aluesuunnittelua
 - arkipalvelut saavutettavissa
 - olemassa olevien ikääntyneiden lähipalvelujen hyödyntäminen (HVA huomioitu)
 - osana olemassa olevaa asuntokantaa
 - liikenneinfra mietitty ja saavutettavaa

3. Yhteisöllisyys

- Yhteisöllisiä tiloja ja yhteisöllistä toimintaa
- Yhteisöllisyys (osa-aikayhteisöllisyys):
 - tilat: sisällä ja ulkona
 - toiminta: vapaaehtoistoimijoita, yhteisöohjaajia
 - omaisten tuki, sosiaalinen elämä
- Yhteisten tilojen monikäyttötilat (esim. Muistiyhdistyksen viikoittainen vastaanotto)
- Monisukupolvisuutta mahdollistavia tiloja -> tiloja myös lapsille (aktiiviteetitila, kotoisa tila), lähellä päiväkotia ja päiväkodin leikkipaikka

4. Teknologia: haasteet voitettavissa tiedon ja kokemuksen lisääntymisellä

- Uudisrakentaminen ja jälkiasennus
- Käyttäjälähtöistä, uusia innovaatioita
- Ihmisen rinnalla (hybridimalli) -> suunnittelu ja toteuttaminen moniammatillisessa yhteistyössä (rakennuttaja, hoitohenkilökunta, sähköalan ammattilaiset, lukkoseppä, järjestelmän edustaja..)
- Käyttäjäkokemusten kartoitus – järjestelmien uudelleensäätämisen mahdollisuus nopeasti
- Luo raamit turvalliselle elämälle, keskusradiojärjestelmä (esim. palohälytys)
- Teknologia rutiiniossa, esim. lääkkeenannostelijat ect. (lääkehuollon sijoitus rakennukseen) + kosteudentunnistimet
- Liiketunnistinvalaistus -> älylattiat

Turvallisuuslähtöistä: liikkumisen mahdollistaminen ja tarvittaessa estäminen -> tarvittavat luvat asuntoihin muutettaessa (lääkäri, asiakas)

- Erilaiset turvakameravalvonnan ratkaisut
- Hoitajakutsujärjestelmän kulunvalvonta (ovihälyt)
 - määrittää, kuka saa avattua oven ja kuka ei
 - poistumishälytys (neljän oven haaste) määritellään yksilöllisesti ja tarve voi vaihdella
- Sähkölukot ja oviautomatiikka

-> mahdollistaa asukkaiden liikkumisen muistin mahdollistamissa rajoissa!

TEKNOLOGIAN SUUNNITELTU SIOITTAMINEN (+ viiveet) KESKEISTÄ!

5. Palvelut: arkipalvelut ja muut palvelut + synergiaedut

- Arkipalvelut kävelymatkan etäisyydellä (kauppa, apteekki jne.)
- Rakennuskompleksissa saavutettavasti: ravintola, hyvinvointiyrittäjät, erilaisia hyvinvointiohjauksia
 - Ennalta ehkäisevä toiminta (toimintakyky, terveys, hyvinvointi): fysioterapeuttien (ryhmä)ohjaus, ravitsemusohjaus ect.
 - Monitoimitilat/vuokrattavat toimistotilat kolmannelle sektorille
 - Eri ikäisille tarkoitettuja palveluja (voken lasten neuvola sekä muut vastaavat)
 - Talonmiespalvelu -> hoitaa perustalonmiestyöt, hoitaa ostona talotekniikkapalvelut
- Asuminen saumaton kokonaisuus => (yhteisöllinen) asuminen, asumisen tukipalvelut, kotihoito (kotipalvelut ja kotisairaanhoido), tarvittaessa ympärivuorokautinen hoiva
- Hoidon järjestäminen: kotihoito -> toimipisteiden sijoittuminen
- Lääkäripalvelut: Jukolan terveysasema, ASSI, etälääkäri + labra (tilavaraus)
- ”Välimuotisen palvelun” konsepti: hoitoarki (hoito- ja palvelusuunnitelman keskeisyys)
 - hoidon konseptin suunnittelu -> kotihoidon ja ”spesifin” kotihoidon rajapinta
 - tarvitaan oma tuote, asiakasmaksut

Aikatauluehdotus

- Rakentaminen
 - speksit
 - markkinointi ja brändäys -> Kanta-Hämeen tulevaisuuden muistiasumisen malliksi
 - toteutus (suunnittelu valmis -> 2025)

- Tekniikan/teknologian kehitys -> onko uusin käytössä?
 - osana talotekniikkaa -> langaton verkko + verkkopiuhat
 - tekniikka ja turvaratkaisut hyväksytyjä (valvova viranomainen)

- Palveluiden kehittyminen (huom. uusi lainsäädäntö 2023->)
 - Jopa –hankkeen tuotokset
 - Palvelutarvesegmentaatio: Jopa (STM) + Meikä (YM)
 - Palvelukonseptien kehittäminen ...